

POSTANOWIENIE

Dnia 31 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 31 lipca 2024 r., na posiedzeniu,
sprawy **I. M. i J. M.**
skazanych z art. 286 § 1 k.k. i in.
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skarżących
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 12 października 2023 r., sygn.
akt II AKa 106/22,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 11 października
2021 r., sygn. akt III K 102/18,
na podstawie art. 531 § 1 w zw. z art. 530 § 2, 523 i 429 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

**pozostawić kasację bez rozpoznania jako niedopuszczalną z
mocy ustawy, a kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego
obciążyć skarżących w częściach na nich przypadających.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 11 października 2021 r.,
sygn. akt III K 102/18:

pkt 4) I. B. M. uznana został za winną popełnienia czynu opisanego w pkt VIII
części wstępnej wyroku, tj. czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art.
286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1
i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za co na mocy art. 286 § 1
k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 33 § 2 k.k.

wymierzono jej karę roku i 4 miesiące pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 100 złotych;

1. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 3 lata;
2. na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązano oskarżoną do naprawienia szkody w całości solidarnie z J. M. poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego Urzędu Marszałkowskiego w B. 622.381,88 złotych.

pkt 5)

1. J. M. został uznany winnym popełnienia czynu opisanego w pkt VIII części wstępnej wyroku, tj. czynu z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. i art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zb. z art. 271 § 1 i 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., za co na mocy art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 100 złotych;
2. został uznany za winnego popełnienia czynu opisanego w pkt IX części wstępnej wyroku, tj. czynu 299 § 1, 5 i 6 k.k. i na tej podstawie prawnej wymierzono mu karę roku pozbawienia wolności;
3. na mocy art. 85 § 1 i 2 k.k., art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wymierzono oskarżonemu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności;
4. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres próby wynoszący 5 lat;

5. na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązano oskarżonego J. M. do naprawienia szkody w całości solidarnie z oskarżoną B. M. poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego Urzędu Marszałkowskiego w B. 622.381,88 złotych.

Orzeczenie zawierało także rozstrzygnięcia o kosztach (pkt 8 i 9).

Opisany wyrok zaskarżony został m.in. przez prokuratora i obrońcę oskarżonych I. M. i J. M.

Prokurator zaskarżył wyrok w części o karze na niekorzyść obojga oskarżonych i zarzucił rażącą niewspółmierność kar wymierzonych oskarżonym za czyny im przypisane i wniósł o zmianę wyrok przez wymierzenie:

- I. B. M. kary 2 lat pozbawienia wolności,
- J. M. za czyn opisany w pkt VIII kary 3 lat pozbawienia wolności, za czyn opisany w pkt IX kary roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczenie kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności.

Obrońca oskarżonych zaskarżył wyrok w całości, tj. w pkt 4 i 5 i na podstawie art. 438 pkt 1-3 oraz art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. zarzucił:

1. sprzeczność w treści pkt 4 ppkt b, pkt 5 ppkt e oraz pkt 8 orzeczenia uniemożliwiającą jego wykonanie w zakresie obowiązku naprawienia szkody oraz zwrotu kosztów procesu;
2. obrazę przepisów postępowania, mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 424 § 1 k.p.k., poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku w sposób ogólnikowy i niepełny, uniemożliwiający jasną ocenę, jakie fakty i w oparciu o które dowody Sąd uznał za ustalone oraz jaki ciąg wniosków wyprowadził z poszczególnych dowodów, a co za tym idzie, jak uznał, iż ustalone fakty mają łącznie świadczyć o popełnieniu przez oskarżonych zarzucanych im czynów i działaniu w z góry powziętym celu;
3. obrazę przepisów prawa materialnego poprzez ich błędne zastosowanie, polegające na:

1. przyjęciu, że działania uznane przez Sąd za udowodnione na str. 54 uzasadnienia wyroku wypełniają łącznie znamiona przestępstwa z art. 299 § 1, 5 i 6 k.k. zarzucanego J. M.;
2. wzięciu wbrew art. 106 k.k. w zw. z art. 107 § 4a k.k. pod uwagę przy wymiarze kary J. M. faktu karalności, mimo zatarcia skazania;
3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mogący mieć wpływ na jego treść, polegający na błędnej ocenie zgromadzonego materiału dowodowego poprzez uznanie, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i przywoływanego w uzasadnieniu wyroku wynika, że oskarżeni dopuścili się zarzucanych im czynów.

W następstwie tych zarzutów skarżący wniósł uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę wyroku i uznanie oskarżonych za niewinnych.

W uzupełnieniu apelacji, po sporządzeniu przez Sąd I instancji uzupełnienia uzasadnienia wyroku, skarżący stwierdził, iż Sąd potwierdził błędne oznaczenie podmiotu, na rzecz którego orzekł obowiązek naprawienia szkody, potwierdzając w ten sposób częściowo zasadność zarzutu z pkt 1 apelacji, iż wyrok jest niewykonalny w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k.

Wyrokiem z dnia 12 października 2023 r., sygn. akt II AKa 106/23, Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił zaskarżone orzeczenie w odniesieniu do obojga oskarżonych w ten sposób, że:

pkt I. 4 – w stosunku do oskarżonej I. B. M.:

1. w pkt 4 b) na podstawie art. 105 § 1 i 2 k.p.k. sprostował oczywistą omyłkę pisarską w danych osobowych oskarżonej, w ten sposób, że w miejsce „B. I. M.1” wpisał „I. B. M.”,
2. w pkt 4 b) jako podmiot pokrzywdzony wskazał Województwo [...];

pkt I. 5 – w stosunku do oskarżonego J. M.:

1. uchylił rozstrzygnięcia z pkt 5 c) i d),
2. uniewinnił oskarżonego od czynu przypisanego w pkt 5 b),
3. na mocy art. 69 § 1 i 2 k.k., art. 70 § 1 pkt 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 roku w zw. z art. 4 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił oskarżonemu na okres próby wynoszący 5 lat,
4. w pkt 4 e) jako podmiot pokrzywdzony wskazał Województwo [...].

Sąd zmienił także pkt 8 wyroku Sądu pierwszej instancji, w którym zasądzono od poszczególnych oskarżonych zwrot kosztów poniesionych przez oskarżyciela posiłkowego w ten sposób, że w miejsce Urzędu Marszałkowskiego w B., jako uprawnionego, wskazał Województwo [...].

W wywiedzionej kasacji, obrońca skazanych J. i I. M. zaskarżył wyrok w części, tj. w pkt I ppkt 4 oraz ppkt 5 lit. d i na podstawie art. 439 § 1 pkt 6 w zw. z art. 415 § 1 zd. 2, art. 434 § 1 oraz art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. zarzucił:

1. sprzeczność w treści pkt I ppkt 5 lit d wyroku uniemożliwiającą jego wykonanie, jak również wykonanie pkt 5) ppkt e wyroku Sądu I instancji;
2. niedopuszczalną w świetle art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. w związku z art. 415 § 1 zdanie 2 i art. 434 § 1 k.p.k. zmianę w pkt I ppkt 4 lit. a i b wyroku treści pkt 4 ppkt b wyroku Sądu I instancji poprzez określenie jako podmiotu pokrzywdzonego „Województwa [...]” w miejsce „Urzędu Marszałkowskiego w B.”, zaś jako oskarżonej „I. B. M.” w miejsce „B. I. M.1”.

Odwołując się do tych zarzutów skarżący wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku:

- w pkt I ppkt 4 poprzez uchylenie w całości pkt 4 ppkt b wyroku z 11 października 2021 r. Sądu Okręgowego w Białymstoku sygn. akt III K 102/21;

- w pkt I ppkt 5 lit. d poprzez uchylenie w całości pkt 5 ppkt e wyroku z dnia 11 października 2012 r. Sądu Okręgowego w Białymstoku sygn. akt III K 102/18;

2. zasądzenie na rzecz oskarżonych J. i I. M. zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych”.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy przypomnieć, że skoro skazanym nie wymierzono kar pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia wykonania, to kasacja wnoszona przez stronę może być oparta wyłącznie o uchybienia wymienione w art. 439 k.p.k. (art. 523 § 1, 2 i 4 pkt 1 k.p.k.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że jedynie formalne powołanie się na uchybienie przewidziane w art. 439 § 1 k.p.k., bądź całkowicie bezpodstawne nazwanie takim uchybieniem sytuacji, która bez wątpienia nie stanowi naruszenia prawa wymienionego w tym przepisie, nie czyni dopuszczalną kasacji podlegającej ograniczeniom określonym w art. 523 § 2 k.p.k. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 2014 r., IV KK 215/14). Zgodnie z art. 531 § 1 k.p.k., mimo formalnego przyjęcia kasacji, Sąd Najwyższy nie jest zwolniony od obowiązku zbadania czy kasacja ta odpowiada przepisom wymienionym w art. 530 § 2 k.p.k., w tym czy jest dopuszczalna w świetle obowiązującego prawa (art. 429 § 1 k.p.k.).

Poczynienie powyższych uwag było konieczne ponieważ kasacja wniesiona przez obrońcę skazanych jest niedopuszczalna z mocy prawa, bowiem podniesiony w niej zarzut zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. ma charakter pozorny. Przepis ten stanowi, że orzeczenie podlega uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli zachodzi sprzeczność w treści tego orzeczenia, uniemożliwiająca jego wykonanie. Rzecz jednak w tym, że w rozważanej sprawie sytuacja taka nie zachodzi, a skarżący, pod pozorem bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia, w rzeczywistości podnosi zarzuty innego rażącego naruszania prawa, co w opisanym układzie procesowym czyni kasację niedopuszczalną.

W apelacji skarżący zarzucał m.in., że obowiązek naprawienia szkody został orzeczony błędnie na rzecz Urzędu Marszałkowskiego w B. zamiast na rzecz

Województwa [...]. Sąd Apelacyjny zmienił w tej mierze wyrok Sądu Okręgowego i zmiana ta nie pociąga za sobą sprzeczności w treści orzeczenia uniemożliwiającej jego wykonanie. Jak się wydaje, autor kasacji zdaje sobie z tego sprawę, skoro zarówno w treści zarzutu, jak i w uzasadnieniu kasacji odwołuje się do innych przepisów, które miały zostać obrażone. W szczególności wskazuje on na naruszenie zakazu reformationis in peius, czyli wydania orzeczenia na niekorzyść skazanych, mimo że w tym zakresie apelacja została wniesiona wyłącznie na korzyść oraz na naruszenie klauzuli antykumulacyjnej (art. 415 § 1 zdanie 2 k.p.k.), co w jego ocenie, w ogóle uniemożliwiało orzekanie o środku kompensacyjnym z art. 46 § 1 k.k. Kwestia oceny zasadności tych zarzutów nie ma jednak znaczenia, ponieważ mają one charakter względnych przyczyn odwoławczych, zatem ich podnoszenie w kasacji było niedopuszczalne.

Prawdą jest, że zmieniając wyrok Sądu I instancji w odniesieniu do J. M. Sąd odwoławczy rozstrzygnął o nieistniejącym pkt 4 e), zamiast o pkt 5 e). Kwestia ta nie może być jednak postrzegana w kategoriach uchybienia z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k., lecz jako oczywista omyłka pisarska, co przyznaje w uzasadnieniu kasacji sam skarżący. Wszystkie rozstrzygnięcia (pomijając koszty) dotyczące I. M. zawarte zostały w pkt 4 wyroku Sądu Okręgowego, natomiast odpowiedzialności J. M. poświęcony został pkt 5. Redakcja wyroku Sądu Apelacyjnego wskazuje, że dokonując zmiany orzeczenia pozostaje wierny tej systematyce, zatem rozstrzygnięcie z pkt I.5. d), zawierające modyfikację pkt 4 e), dotyczącego I. M., który w wyroku Sądu pierwszej instancji w ogóle nie występuje jest konsekwencją oczywistej omyłki pisarskiej, która winna zostać naprawiona w trybie art. 105 k.p.k. Warto przy tym zauważyć, że ze względu na treść art. 447 § 6 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k., podstawą kasacji nie mogą być wyłącznie zarzuty, których uwzględnienie mogłoby nastąpić w trybie określonym w art. 105 k.p.k. Podobnie rzecz się ma ze zmianą kolejności imion skazanej M., która dokonana została właśnie na podstawie art. 105 § 1 i 2 k.p.k. oraz braku wskazania pierwszego imienia skazanej w zmienionym pkt 5 d) (pkt I.5. d wyroku Sądu odwoławczego) w odniesieniu do J. M.

W konsekwencji powyższych uwag stwierdzić trzeba, że oczywista pozorność podniesienia zarzutu z art. 439 § 1 pkt 7 k.p.k. pociągnęła za sobą konieczność pozostawienia kasacji wniesionej przez obrońcę skazanych bez rozpoznania jako niedopuszczalnej z mocy prawa.

[J.I.]

[ms]